

### 1. איכה רבה בייג

"מַלְכָּה וְשָׂרִיָּה בְּגוֹיִם אֵין תּוֹרָה" אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים תאמן, הדא הוא דכתיב (עובדיה א, ח) וְהֶאֱבֹדְתִי חֻמְרִים מֵאֲדָם וְתִבְוֶנָה מֵהָרְעָה. "יש תורה בגוים אל תאמן דכתיב "מַלְכָּה וְשָׂרִיָּה בְּגוֹיִם אֵין תּוֹרָה."

### 2. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נח ע"א

ת"ר הרואה חכמי ישראל אומר ברוך שחלק מחכמתו ליראיו חכמי עובדי כוכבים אומר ברוך שנתן מחכמתו לבריותיו.

### 3. רמב"ם שמונה פרקים- הקדמה לפירוש מסכת אבות

ודע, שהדברים אשר אומר בפרקים אלו ובמה שיבוא מן הפירוש, אינם עניינים שבדיתים מעצמי, ולא פירושים שחידשתיים, אמנם הם עניינים מלוקטים מדברי החכמים במדרש ובתלמוד, וזולתם מחיבוריהם, ומדברי הפילוסופים גם הקדומים והחדשים; ומחיבורי הרבה בני אדם. ושמע האמת ממי שאמרה. ואפשר שאביא לפעמים מאמר כולו מספר מפורסם, בלשונו, אין בכל זה רוע. ואיני מתפאר במה שאמרו מי שקדם ממני, שאני כבר התוודיתי בזה, ואף על פי שלא אזכיר: "אמר פלוני", שזאת אריכות אין תועלת בה. ואפשר שהיה מביא זיכרון שם האיש ההוא לחשוב, מי שאין לו חך, שהדבר ההוא נפסד ותוכו רע, לא יבינהו. מפני זה ראיתי שלא לזכור האומר. שכוונתי להועיל הקורא ולבאר לו העניינים הצפונים במסכת הזאת.

### 4. הרב יצחק בר ששת, שו"ת הריב"ש סימן מה

... וכבר שאל הנגיד רב שמואל הלוי ז"ל, מרבינו האי גאון ז"ל, אם מותר להתעסק באותן החכמות. והשיב לו, וזה לשונו: "תיקון הגוף ומישור הנהגת האדם הוא עסק המשנה והתלמוד, ואשר טוב לישראל, כי לימוד התורה יועיל לעצמו ולאחרים שכמותו, ויועיל לעמי הארץ, כי ימשכם לדרכי התורה והמצווה. ואשר יסיר לבו מזה ויתעסק בדברים ההם, יסיר מעליו תורה ויראת שמים, ויפסיד באותן העניינים, כי יסלק מעליו כל דברי תורה לגמרי. ומזאת ההסרה יארע לאדם שישבש דעתו... אבל, אשר ימסרו עצמם לתורה ויראת שמים, יצא להם מזה כי ינהגו כל ההמון לאחרית טובה בלא פקפוק, ולא ישימו שום ספק בהקב"ה. ואם תראה, שאותן בני אדם המתעסקים באותן חכמות, יאמרו לך כי הוא דרך סלולה, ובזה ישיגו ידיעת הבורא, לא תאבה להם, ודע כי יכזבו לך באמת. ולא תמצא יראת שמים ויראת חטא וזריזות ועונה וטהרה וקדושה, אלא במתעסקים במשנה ובתלמוד. עכ"ל התשובה היא.

### 5. רא"ש כלל נה סימן ט

כי חכמת הפילוסופיא וחכמת התורה והמשפטים אינן על דרך אחת. כי חכמת התורה היא קבלה למשה מסיני, והחכם ידרוש בה במדות שנתנה לידרש בהם, ומדמה מילתא למילתא; אף על פי שאין הדברים נמשכים אחר חכמת הטבע, אנו הולכין על פי הקבלה. אבל חכמת הפילוסופיא היא טבעית, וחכמים גדולים היו והעמידו כל דבר על טבעו, ומרוב חכמתם העמיקו שחתו והוצרכו לכפור בתורת משה, לפי שאין כל התורה טבעית, אלא קבלה. ועל זה נאמר: תמים תהיה עם ה' וגו'; כלומר: אפילו יצא לך הדבר חוץ מן הטבע, אל תהרהר על הקבלה, אלא בתמימות התהלך לפניו. לכן אין להביא ראיה מדבריהם, לעשות אות ומופת וגזרות ומשלים על משפטי ה' הישרים. ועל זה אמר החכם: כל באיה לא ישובון, רוצה לומר: כל הבא ונכנס מתחלה בחכמה זו, לא יוכל לצאת ממנה להכנס בלבו חכמת התורה, כי לא יוכל לשוב מחכמה טבעית שהורגל בה, כי לבו תמיד נמשך אחריה. ומחמת זה לא ישיג לעמוד על חכמת התורה, שהיא ארחות חיים, כי יהיה לבו תמיד על חכמת הטבע, ותעלה ברוחו להשוות שתי החכמות יחד, ולהביא ראיה מזו לזו, ומתוך זה יעות המשפט; כי שני הפכים הם, צרות זו לזו, ולא ישכנו במקום אחד.

### 6. הרב יהודה ליוואי, המהר"ל מפראג, נתיבות עולם, נתיב התורה, פרק יד ...

אמרו במדרש "אם יאמר לך אדם: יש חכמה בגוים – תאמין, שנאמר: 'והאבדתי חכמים מאדום.' אבל אם יאמר לך: יש תורה בגוים – אל תאמין, שנאמר: 'מלכה ושריה בגוים אין תורה.' כי אין חכמי האומות ראויים אל שכל האלוקי הנבדל שהיא התורה. וכך הם דברי הרמב"ם ז"ל בחיבורו (הל' יסודי התורה ג, ה), כי מה שאמרו חכמי האומות במה שהוא תחת גלגל הירח יש לשמוע להם, כי היו חכמים בעולם הטבעי. אבל מה שאמרו במה שהוא למעלה מן גלגל הירח, שזהו

מה שאחר הטבע - אין לשמוע להם, כי היו חכמים בעולם הטבעי, אבל למעלה מן הטבע וחכמה זאת חכמת אלוקית - אין לשמוע להם ...

ואם כן, מזה נראה כי יש ללמוד חכמת האומות, כי למה לא ילמד החכמה שהיא מן השם יתברך, שהרי חכמת האומות גם כן מן השם יתברך, שהרי נתן להם מחכמתו יתברך. ואין סברא לומר כי אף שהחכמה היא חכמה גמורה, מכל מקום אין לו לסור מן התורה, כדכתיב: "והגית בו יומם ולילה" (יהושע א, ח). ויש להביא ראיה אל סברא זאת ממסכת מנחות (צט ע"ב)... ואם כן מוכח דחכמת יונית אסורה ללמוד מפני שכתוב "והגית בה יומם ולילה". אבל נראה דחכמת יונית דהתם איירי חכמה שאין לה שייכות אל התורה כלל, כמו חכמה שהיא במליצה או משל ...

אבל דברי חכמה אינו אסור כי החכמה הזאת היא כמו סולם לעלות בה אל חכמת התורה... ומזה נלמוד כי כל דבר שהוא לעמוד על מהות העולם יש לאדם ללמוד, ומחוייב הוא בזה, כי הכל מעשה השם הוא ויש לעמוד עליהם ולהכיר על ידי זה בוראו...

... מכל מקום, צריך עיון (אם) ללמוד בחיבורים שלהם אשר הם דברים נגד תורת משה רבנו עליו השלום, בחידוש העולם, ובידיעות השם יתברך, ובהשארת הנפש ועולם הבא, אם יש לעיין בהם. כי אולי יש לחוש ... :

בודאי אם הדבר שנמצא בדבריהם הוא פירוש וחיזוק אל הדברים שנמצאו בדברי חכמינו – דבר זה ראוי לקבל. אבל אם אין הדבר הזה חוזק אל האמונה שנמצא בדברי חכמים, והוא כנגד מה שנמצא בתורה, אף בדבר מה – חס ושלום שיהיה מקבל, אף דבר קטן ... .

כלל העולה מדברינו, כי יש לעיין בדבריהם שיוכל להשיב על דבריהם לשואל, כמו שאמרו חכמים. ואם ימצא דבר הגון בדבריהם המחזיק האמונה – יקבל. אך מה שנמצא בדבריהם, אף דבר קטן, שהוא כנגד אמונת ישראל או אשר נמצא בדברי חכמים, אף דבר קטן - חס ושלום לשמוע להם. אך יתבונן בשכלו להשיב על דבריהם כפי שכלו. ובזה יהיה זהיר וזריז בכל נפשו להעמיד דבר אמת, שלכך אבות העולם הראשונים ציוו בגודל האזהרה "הוי שקוד ללמוד כדי שתשיב לאפיקורס" (אבות שם) וכמו שפרשנו שם. ובודאי אין זה נאמר רק על פילוסופי יוון שהיו חוקרים מדעתם ומשכלם ושאלתם חקירת פילוסופי, ולכך אמר שיהיה שקוד, דהיינו זריזות יתירה ועיון שכלי, להשיב על דבריהם להעמיד דת אמת. ובזה יהיה שכרו עם הצדיקים בגן עדן אמן כן יהי רצון.

### 7. הראי"ה קוק – מאמרי הראי"ה ח"ב עמ' 476

מה אנחנו למדים מזה? אנחנו למדים איך עלינו לנהוג בשעה שאנו נזקקים לשאול את השאלות של הקודש והחול. לפי הנהוג בעולם, חושב האדם בתחילת מחשבתו, שהקודש והחול הם בבחינת "ויתרוצצו", שהם דברים הצוררים זה את זה. אולם האמת היא, שאין כל ניגוד בין הקודש והחול. אם אנו, חלילה, עוזבים את התוכן של הקודש ורוצים להחיות את נשמתנו היחידה, נשמת האומה, מתוכן חול, הרי זה דבר שהיה לא יהיה. "ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו) תמצא את פרנסתה הרוחנית מנכסי הקודש. אולם, בשעה שאנחנו באים לסגן את החיים, לתת לחיים צורה חיצונית, אנחנו אומרים שכשם שאין אנו נעלבים מזה שבשעה שניגש שלמה לבנות את בית המקדש הוא שלח למלך חירם בקשה לתתלו אנשים לכרות בעדו עצים: "כי אתה ידעת, כי אין בנו איש יודע לכרות עצים כצידונים" (מלכים א ה, כ), כך לא נעלב אם נצטרך להשתמש בעזרת כוחות חוץ בהכנת הצורה החיצונית לחיים. צידונים כרתו עצים, וגם גרים שהיו בארץ היו מסתתרים את האבנים. אבל עצם קדושת המקדש נשארה בידינו, וידענו לשמור את קדושת המקדש ועבודת הקודש. היוונות בתור חכמה היא הכחשת הקודש, חילול הקודש. "המחלל את הקודשים" – הדגישו הקדמונים "אין לו חלק בעולם הבא" (אבות ג, יא). "קדוש לעולם קיים" (סנהדרין צב ע"א). ואנחנו שואבים את כח חיינו הלאומיים מאותו המקור הנצחי שהוא יכול לבלות עולמים, זמנים נצחיים ולא רק דורות, שהוא ישאר לנו לעולמים מקור בלתי נשאב.

### 8. שיחות הר' צבי יהודה קוק – בראשית עמ' 102

"יפת א-להים ליפת וישכן באהלי שם". ... חז"ל מסבירים שה"יפתיות" מובנה הוא יופי, אסתטיקה, מדעיות, חכמה, כשרון, פילוסופיה יונית, חכמה יונית. אין להחליף זאת חס ושלום בתורת ד' א-לוהי שם, אבל יש מקום לפגישה. יש מקום למדע, אבל בתור דבר טפל מחובר אל העיקר, אל הנשמה, אל הקדושה, אל רוח-הקודש והשראת השכינה. יש מקום למגע בין ה"יפתיות" ובין העיקר שהוא קדושת התורה.